

Klimaat? Akkoord!

Hoopvol op weg naar een duurzame toekomst

ChristenUnie

Zeeland

Klimaat? Akkoord!

Werkelijk prachtig zou het zijn: een wereld waarin het doen en laten van de mens geen nadelige gevolgen heeft voor onze leefomgeving. Waar mensen met zinvolle zaken bezig zijn, zonder schade te brengen aan het milieu. Waar er goede samenwerking is tussen instanties en burgers en saamhorigheid tussen burgers onderling. Waar we een goed leven hebben zonder dat we onze bronnen uitputten of overbelasten en waar we volgende generaties een wereld overdragen die hen dezelfde mogelijkheden geeft. De ChristenUnie gaat daarvoor!

Introductie

De energietransitie, waar we de komende tijd in Nederland hard aan gaan werken, geeft ons kansen om dit waar te maken.

Het Nederlandse **klimaatakkoord** is erop gericht de uitstoot van CO₂ per 2030 met 49% te verminderen en met het jaar 2050 met 95%, ten opzichte van de niveaus van 1990.

Regionaal wordt het klimaatakkoord vertaald in Regionale Energie Strategie, [RES]. Zeeland is bezig een Regionale Energie Strategie op te stellen voor de Provincie Zeeland.

Daarbij neemt Zeeland als Provincie tussen de andere Nederlandse Provincies haar verantwoordelijkheid en gaat zij aan de slag met het terugdringen van de **CO₂** uitstoot bij de opwekking van elektriciteit, bebouwing, en mobiliteit.

Als ChristenUnie onderschrijven wij van harte de noodzaak om te werken aan de energietransitie. Daarvoor zijn drie belangrijke redenen. Als eerste opwarming van de aarde. Tweede reden is de **grondstof schaarste** en als de laatste belangrijke reden is het zorgdragen voor de schepping.

Opwarming

Al een aantal jaren zijn er signalen die erop wijzen dat het klimaat op grote delen van **de aarde** opwarmt. De laatste jaren lijkt deze opwarming in een versneld tempo te gebeuren. IJskappen en gletsjers worden van jaar op jaar kleiner en **flora** en **fauna** uit zuidelijke streken komt steeds verder naar het noorden voor.

Als oorzaak van de **opwarming** wordt door klimaatdeskundigen gewezen op de toenemende hoeveelheden broeikasgassen die in de atmosfeer van de aarde voorkomen. Deze gassen, zoals methaan en CO₂, zorgen ervoor dat warmte van de zon wel wordt ingevangen door de aarde, maar dat de aarde deze warmte in mindere mate door straling weer afgeeft dan het geval zou zijn bij een atmosfeer met lagere concentraties **broeikasgassen**.

Er wordt al langere tijd gewezen op mogelijke desastreuze gevolgen van deze opwarming. **Zeespiegelstijging** en grotere extremen in neerslag zijn als twee mogelijke gevolgen effecten te noemen. Zeker voor een land in zee als Zeeland heeft dat grote gevolgen.

In internationale overleggen wordt gepoogd tot afspraken te komen waarmee de uitstoot van broeikasgassen wereldwijd wordt teruggedrongen. Ook worden afspraken gemaakt om het tempo waarmee de aarde opwarmt te stoppen of tenminste sterk te vertragen. Een resultaat van dit overleg is **het Parijs akkoord**, waarin veel landen hebben toegezegd de uitstoot van broeikasgassen terug te dringen en waarin zij aangeven welke doelen zij daarvoor hebben gesteld.

Schepping

Als christenen zijn wij geroepen de ons door God gegeven schepping op een **verantwoorde manier** te beheren. Grondstofwinning, zoals dat traditioneel gebeurt, veroorzaakt grote schade aan de schepping. Ook de manier waarop we onze ongewenste bijproducten zoals rookgassen en andere afvalstromen loslaten, is schadelijk voor de leefomgeving.

Grondstof schaarste

Veruit de meeste energie, zowel in de vorm van warmte als elektriciteit, wordt opgewekt door de **verbranding** van fossiele brandstoffen. Een deel uit kernenergie. De voorraden brandstof, fossiele- en kern- zijn eindig. Nederland beschikte vele jaren over een eigen bron van **fossiele brandstof** in de vorm van Gronings aardgas. Deze bron is binnenkort (of eigenlijk nu al) uitgeput. Import van brandstoffen gebeurt uit delen van de wereld zoals het Midden-Oosten en Rusland. De stabiliteit in deze delen van de wereld is niet goed. Ook is er zorg over de besteding van geld dat wij voor brandstof betalen aan deze landen. Want dat geld kan zomaar worden besteed aan middelen die de **stabiliteit** in de wereld verder in gevaar brengen. Ook maakt een te grote afhankelijkheid ons kwetsbaar voor machtsmisbruik door landen die ons gas leveren.

Hoe bereiken we onze klimaat doelen?

- De doelen die zijn gesteld in het Parijs akkoord zijn vertaald in het Nederlandse Concept Klimaatakkoord en worden vervolgens vertaald naar regionale doelen.
- Voor elektriciteitsopwekking: 49 % van de opwek is duurzaam per 2030, 95 % per 2050. Dit wordt bereikt door een mix van energie uit wind, zon en getijden.
- Alle Zeeuwse huizen en gebouwen moeten per 2050 met duurzame energie worden verwarmd en voorzien van warm water. **Energiebesparing** door gedragsverandering, isolatie, warmtepompen, verwarming met stroom en aardwarmte en aquathermie zijn allemaal middelen die verder worden ontwikkeld om dit doel te kunnen bereiken.

- Voor het vervoer van mensen en goederen is de inzet een vermindering van CO2 uitstoot met 20% per 2030 en 100% in 2050. Met name **elektrische aandrijving** is nodig om dit doel te bereiken. Maar ook een grote aanpassing van ons gedrag is noodzakelijk. Hierbij is te denken aan bijvoorbeeld meer samen rijden, deelvervoer, gebruikmaken van kleinere vervoermiddelen zoals **e-bikes** en **e-scooters**. Daarnaast is ook de inzet van nieuwe, andere transportmethoden nodig. Vervoer over water bijvoorbeeld veroorzaakt aanzienlijk minder uitstoot dan wanneer eenzelfde goederenstroom over de weg wordt vervoerd. Zeker als de binnenvaartsector kans ziet om invulling te geven aan de zogenaamde **Green Deal** die is gesloten met de overheid en waarin deze sector in lijn met andere sectoren haar doelen stelt.

- Een belangrijk deel van de CO2 uitstoot wordt door **industrie** veroorzaakt. In Zeeland is dat aandeel ruim boven de helft van de totale uitstoot. Algemeen wordt erkend dat de aanpak van deze uitstoot boven regionaal moet worden gedaan. Daarom is de industrie geen onderdeel van de Regionale Energie Strategie maar komt daarvoor een nationale aanpak. Hier is de inzet om in 2030 de CO2 uitstoot met 49% te verminderen ten opzichte van het

niveau van 1900 met daarnaast een doorzicht naar een industrie die geen CO2 meer **uitstoot**. In Zeeland wordt door Smart Delta resources, een samenwerkingsverband tussen industrieën, gewerkt aan het onderling uitwisselen van grondstof en bijproduct stromen, waardoor grote hoeveelheden CO2 uitstoot kunnen worden voorkomen. Zo wordt een **waterstofrijk** gas dat een industrie over heeft door een andere industrie gebruikt die daardoor zelf minder waterstof hoeft aan te maken.

- Voor de **landbouwsector** en het landgebruik wordt een landelijke aanpak ontwikkeld. In overleg met deze sector is het doel om per 2030 de CO2 uitstoot met 55% te **verminderen**. Andere teeltmethoden, het sluiten van ketens, het voorkomen van import van veevoer uit verre landen zijn een aantal manieren waarop deze sector haar doelen nastreeft. Nog een stap verder zet deze sector wanneer met methoden als natuur inclusieve landbouw CO2 op een organische manier uit de lucht wordt gehaald en voor langere tijd gebonden.

- Dan zijn er nog twee sectoren die volledigheidshalve aandacht verdienen: **De luchtvaart** en de **zeescheepvaart**. Beiden zijn bij uitstek internationaal georiënteerd. Om deze reden zijn deze sectoren geen onderdeel van de Regionale Energie Strategie.

Gaat het ook lukken?

De vraag of met de doelen uit het **Parijs akkoord** de opwarming van de aarde gestopt kan worden, hebben we hierboven beantwoord: dat kan niemand goed voorspellen. Vervolgens is het ook de vraag of er in alle landen van de wereld voldoende wordt gedaan om deze doelen te behalen. Zo heeft bijvoorbeeld de VS al aangekondigd niet mee te doen met het Parijs akkoord. Van andere landen is dat ook zeer de vraag. Zeker **ontwikkelingslanden** zullen eerder werk willen maken van het terugdringen van armoede. Ook zijn er nog grote delen van de wereldbevolking nog ver verwijderd van het besef dat er iets gedaan moet worden aan de vermindering van het broeikasgas. De opwarming van de wereld houdt geen rekening met landsgrenzen. Als Nederland

minder uitstoot terwijl andere landen eenzelfde hoeveelheid meer uitstoten is het **netto-effect** op de opwarming van de aarde nihil. Tenslotte vraagt energietransitie grote veranderingsbereidheid van ons als individu. Dat strookt niet met de moderne mens die eerder geneigd is te denken en doen volgens het principe: "Ik wil het (ook) en ik wil het nu".

Kan het wel?

Ja, het kan! Er moet veel voor gebeuren en het is niet te zeggen hoe ons **economisch stelsel** eruitziet na een volledige energietransitie. Maar als de mensheid in goede samenwerking hier voortvarend mee aan de slag gaat, is het technisch mogelijk de uitstoot van broeikasgassen zeer ver terug te dringen.

Hoe moeten wij er mee omgaan?

Het voorgaande overziende is het zaak aan de slag te gaan met de **energietransitie**. Onze leefomgeving is door de Schepper aan ons gegeven om op een verantwoorde wijze te beheren. Een leefomgeving die mooi en waardevol is, maar welke uiteindelijk niet van ons is. Uitbuiting op welke manier dan ook past niet bij het op een goede manier zorgdragen voor hetgeen ons is toevertrouwd.

Bij het beoordelen van plannen voor de energietransitie doen wij dan ook de volgende aanbevelingen: werk samen, werk slim en schappelijk; **eerlijk & betrouwbaar**.

Samen

- ⊕ Zorg voor Draagvlak, Draagvlak, Draagvlak!
- ⊕ Gebruik plaatselijke initiatieven om de samenhang onder de bevolking te versterken.
- ⊕ Als ChristenUnie willen we benadrukken dat vooral no-regret maatregelen voorrang verdienen. Onder deze "no regrets" maatregelen rekenen wij graag die initiatieven die de onderlinge samenhang in de samenleving versterken.

Slim

- ⊕ Bekijk zaken in onderlinge samenhang met andere opgaven zoals klimaatadaptatie.
- ⊕ Combineer initiatieven.
- ⊕ Pak zaken op als er al om andere redenen aan gewerkt moet worden.
- ⊕ Hanteer de 20-80% regel (Kies de 20% van de maatregelen die goed is voor 80% van het effect).

Schappelijk

- ⊕ Geef eerlijke informatie aan de burger
- ⊕ We moeten al doende leren, maar ook als overheid betrouwbaar zijn.
- ⊕ Stel doelen en plannen op die sectoren als industrie, zee- en luchtvaart nodig hebben om CO2 uitstoot terug te dringen. Ook al zijn deze sectoren geen onderdeel van de Regionale Energie Strategie, voor het krijgen van draagvlak is dat essentieel.
- ⊕ Gun goede projecten en ondernemingen het succes en vind niet te vlug dat een subsidieregeling te gul is omdat de regeling succesvol is.
- ⊕ Richt innovatie subsidies en economisch beleid juist ook op deze clusters.

Kijk naar kansen die gaan voor een duurzaam gebruik van de schepping, die de samenleving versterken, maar ook naar nieuwe vormen van bedrijvigheid.

Samen, Slim en Schappelijk. Op deze manier hopen we als ChristenUnie dat juist deze grote uitdaging leidt tot saamhorigheid en eendracht. Juist als het moeilijk wordt kunnen we samen pieken. Iedereen kan een bijdrage leveren waarmee ook kennis opgebouwd wordt die vervolgens op de markt gebracht kan worden. Als dit de weg is die we gaan bewandelen om de energietransitie gestalte te geven, is alleen al het pad ernaartoe de moeite meer dan waard. *Ook daar gaan we als ChristenUnie voor!*

ChristenUnie

Zeeland

Website : zeeland.Christenunie.nl